

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)



τηλ. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΥΠΟΥ, ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΕΩΣ

1821 – 2021

10 ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ
ΓΙΑ ΤΑ 200 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Γ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΜΕ ΘΕΜΑ

«ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ – ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ, ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ –
ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ»

14^η Νοεμβρίου 2014

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ξεκίνησε σήμερα 14 Νοεμβρίου στο Διορθόδοξο Κέντρο της Ιεράς Συνόδου στην Ιερά Μονή Πεντέλης το Γ' Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο για το 1821, με θέμα «Ορθόδοξη Εκκλησία και διαφύλαξη της Εθνικής Ταυτότητας Νεομάρτυρες - Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός - Επαναστατικά κινήματα», με φορέα διοργάνωσης την Ειδική Συνοδική Επιτροπή Πολιτιστικής Ταυτότητας. Παρέστησαν οι Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Αιτωλίας & Ακαρνανίας κ. Κοσμάς και Θερμοπυλών κ. Ιωάννης, Ηγούμενος της Ιεράς Μονής Πεντέλης και Πρόεδρος του

Διορθοδόξου Κέντρου, Πανεπιστημιακοί Καθηγητές, Κληρικοί και πλήθος φιλιστόρων συνέδρων.

Ο Εκπρόσωπος του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών & πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου, **Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Μεθώνης κ. Κλήμης, Αρχιγραμματεὺς της Ιεράς Συνόδου**, ανέγνωσε το Μήνυμα του Προκαθημένου της Ελλαδικής Εκκλησίας, ο οποίος, μεταξύ άλλων, σημείωσε: «*Η σύγχρονη Ελλάδα δεν ανέστη απλώς και μόνο με τά όπλα και την οικονομική δύναμη. Στάθηκε και ρίζωσε όταν στην ψυχή του λαού μας ωρίμασε ο κοινός πόθος της ελευθερίας, όταν όλα όσα έδεναν τους Έλληνες μεταξύ τους, η κοινή πίστη, οι παραδόσεις, η καθημερινή εμπειρία, τα γράμματα και η παιδεία, συνυφάνθηκαν και ανέδειξαν χαρισματικούς ανθρώπους. Μεταξύ αυτών υπήρξαν και φωτισμένες άγιες μορφές, άνθρωποι ταπεινοί και ανυπόληπτοι για τα δεδομένα των κυριάρχων της εποχής τους, αλλ' όμως ισχυροί στην πίστη και την αρετή διά της χάριτος του Θεού. Τό πλήθος τους είναι τόσο μεγάλο ώστε σχηματίζει δικαίως, κατά τήν Παύλειο ρήση, "νέφος" αγιότητος πάνω από τήν πολύπαθη αυτή γη. Διότι τό ορθόδοξο χριστιανικό βίωμα διδάσκει πως ό,τι αξίζει κατά Θεόν, αποκτάται με αίμα, με θυσία, με άθληση ψυχής, με αγώνα, με την ανάδειξη ανθρώπων που θυσιάζονται για τήν κοινότητα...».*

Ακολούθησε ο χαιρετισμός του **Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνατίου, Προέδρου της Ε.Σ.Ε. Πολιτιστικής Ταυτότητας**, ο οποίος τόνισε ότι στο Συνέδριο «*εκλεκτοί επιστήμονες και ειδικοί ερευνητές θα μας παρουσιάσουν τεκμηριωμένες εισηγήσεις για την περίοδο της Τουρκοκρατίας, για τον πνευματικό, εθνικό και κοινωνικό ρόλο της Εκκλησίας μας, για τις αγιασμένες μορφές των Νεομαρτύρων, για τα γνωστά και άγνωστα επαναστατικά κινήματα των υποδούλων και για τον κορυφαίο φωτιστή των σκλάβων, τον ιερομόναχο και Άγιο της Εκκλησίας μας, Κοσμά τον Αιτωλό. Δεν περιορισθήκαμε μόνο στους γνωστούς και ήδη καταξιωμένους, αλλά ανακοινώσαμε εγκαίρως το θέμα μας και καλέσαμε νέους επιστήμονες να δηλώσουν το ενδιαφέρον τους».*

Στη συνέχεια έλαβε χώρα η πρώτη συνεδρία, με θέμα «Ορθόδοξη Εκκλησία και διαφύλαξη της Εθνικής ταυτότητας».

Η πρώτη Εισήγηση είχε ως θέμα: «Η συμβολή της Ορθόδοξου Εκκλησίας στην διατήρηση - αφύπνιση της εθνικής Ελληνικής συνειδήσεως και στην διαμόρφωση του Ελληνικού Έθνους». Ο εισηγητής κ. **Χρήστος Κρικώνης, Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ**, παρουσίασε πτυχές του θέματος και τόνισε, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Ο ελληνισμός εμποτίσθηκε από λόγιους διδασκάλους και κληρικούς της Εκκλησίας, με τις αγνές εθνικές και θρησκευτικές παραδόσεις του έθνους και εν γένει του ελληνοχριστιανικού πνεύματος, κατώρθωσεν, αφ' ενός μεν να συγκρατήσει, εν μέσω του τρομερού κυκλώνος, την εθνικήν και πνευματικήν και ηθικήν υπόστασίν του, αφ' ετέρου δε να διατηρήση τό συναίσθημα της υπεροχής του έναντι του κατακτητή, παρ' όλες τις κακώσεις και καταπιέσεις τις οποίες υπέστη, έχων πάντοτε ως κέντρον συνοχής του την Εκκλησίαν. Αυτή ένωνε τους Έλληνας μεταξύ τους και διήύρηνε την απόστασίν των από τους Τούρκους. Προσέφερε τα συστατικά εκείνα στοιχεία της εθνικής τους προσωπικότητας, ήτοι ήθη, έθιμα, παραδόσεις, ολόκληρον δηλ. κόσμον ελληνικών ιδεών, ομού μετά της γλώσσης, με τα οποία διεκρίνετο ο ελληνισμός από τους κατακτητές και ετονίζετο η ενότης του. Βεβαίως, η ενότης αυτή του ελληνικού χριστιανικού κόσμου ήταν απαραίτητος προϋπόθεση της πολιτικής του ελευθερίας...».

Επόμενος ομιλητής ήταν ο **Καθηγητής της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Βελλά κ. Γεώργιος Παναγόπουλος**, ο οποίος μίλησε με θέμα «Θεολογικός προβληματισμός και ιστορικοφιλολογική κριτική στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα του 18^{ου} αι. Η περίπτωση των διδασκάλων του γένους Νεόφυτου Κανσοκαλυβίτη και Δωροθέου Βουλησμά». Ο ομιλητής παρατήρησε ότι «κατά την περίοδο που μας απασχολεί ο Ορθόδοξος κόσμος διανύει μία φάση αυτοσυνειδησιακής αφύπνισης, εκφραζομένης με τη μορφή της επιστροφής "επί τας πηγάς". Είναι πρόδηλο ότι τα δύο υπό συζήτηση κείμενα αποτελούν και αυτά γνήσιο τέκνο των πνευματικών, θεολογικών και φιλολογικών ζυμώσεων αυτής της

τόσο σημαντικής ιστορικής περιόδου του Ελληνισμού: τόσο η “Επίκρισις” του Νεοφύτου Κausοκαλυβίτη όσο και η “Επιστολή” του Δωροθέου Βουλησμά, καταγράφουν μια όλως ιδιαίτερη πτυχή της διαδικασίας εκείνης που προσφυνώς αποκλήθηκε Ορθόδοξος Εκκλησιαστικός Διαφωτισμός» και η οποία, βαίνοντας παράλληλα και εν πολλοίς αντιστικτικά προς το γνωστό διαφωτιστικό ρεύμα “μετακένωσης” των εξ Εσπερίας νέων ιδεών στο χώρο της τουρκοκρατούμενης Ρωμηωσύνης, οδήγησε αφενός στην νεοσησυχαστική–φιλοκαλική αναγέννηση του εκκλησιαστικού φρονήματος σε ολόκληρο τον ορθόδοξο κόσμο, αλλά και επισφράγισε αφετέρου, κατά τρόπο οδυνηρό, το πολιτιστικό χάσμα που είχε αρχίσει να διχάζει τον ελληνικό κόσμο, καθώς η ανάγκη για εθνική χειραφέτηση και πνευματικό αναπροσανατολισμό παγίδευε αναπότρεπτα το υπόδουλο και εμπερίστατο γένος στη διαλεκτική μέγγενη μεταξύ παράδοσης και εκσυγχρονισμού».

Η τρίτη εισήγηση με θέμα «Η διαχρονική γραπτή και προφορική ελληνική γλώσσα, ως σταθερό στοιχείο της εθνικής ταυτότητας του τουρκοκρατούμενου και επαναστατημένου Ελληνορθόδοξου γένους και ως αναιρετικό των αμφισβητήσεων της ελληνικής εθνικής συνέχειας. Πρωτογενείς μαρτυρίες», παρουσιάστηκε από την **κ. Μαρία Μαντουβάλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.**

Η κ. Μαντουβάλου τόνισε ότι «θεμέλια της εθνικής συνείδησης και ενότητας των υποδούλων Ελλήνων σε όλη την περίοδο της Τουρκοκρατίας υπήρξαν η ακλόνητη πίστη στην Ορθοδοξία, η ακράδαντη θέληση για απελευθέρωση και η διαχρονική εθνική γλώσσα. Αυτά τα στοιχεία διακηρύσσονται στα επαναστασιακά Συντάγματα από τον πρώτο χρόνο του ιερού αγώνα της Ανεξαρτησίας, αποδεικνύοντας ότι στους Έλληνες του 1821 υπήρξε βαθιά ριζωμένη η διαχρονική εθνική συνείδηση και ότι αυτό οφειλόταν στη θρησκεία τους και στη γλώσσα τους, γεγονός που τους οδήγησε να τις αναγράψουν ως επικρατούσες στα Πολιτεύματα του Αγώνα, δηλώνοντας καθαρά ότι η γλώσσα των Αγίων Γραφών διατήρησε την Ορθοδοξία και σε συνδυασμό με

τη γλώσσα της κλασικής αρχαιότητας και των Ελληνιστικών χρόνων, καλλιέργησε και στερέωσε την συνείδηση της εθνικής και πολιτιστικής ταυτότητας των Ελλήνων, ως κληρονόμων του Αρχαίου και Βυζαντινού πολιτισμού».

Ακολούθησε η εισήγηση του **Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κένυας κ. Μακαρίου**, ο οποίος ανέπτυξε το θέμα «Ένας Έλληνας και ένας Άγγλος μεριμνούν για την διαφύλαξη της εθνικής ταυτότητας των Ελλήνων, μέσω της Παιδείας – βίοι παράλληλοι».

Ο κ. Μακάριος επεσήμανε, μεταξύ άλλων: «Το έπος του 1821 ήταν ένα από τα μεγαλύτερα ιστορικά γεγονότα στη νεότερη παγκόσμια ιστορία, αφού έκρυβε, πίσω του, ένα μεγάλο δίδαγμα με πανανθρώπινη εμβέλεια, όχι μόνο για την Ευρώπη, αλλά και για ολόκληρο τον κόσμο, γιατί, πίσω από τον υπόδουλο Ελληνισμό, κυριαρχούσε η δύναμη, ο φωτισμός και η θέληση από έναν λαό, που ήταν υπόδουλος και στέναζε κάτω από τον Οθωμανικό ζυγό για 400 ολόκληρα χρόνια. Η τυραννία αυτή απέδειξε ότι η δυναμική της ψυχικής και πνευματικής ελευθερίας ήταν οι μόνες δυνάμεις που μπορούσαν να σώσουν το έθνος και να αποδείξουν ότι οι Έλληνες, με τις φυσικές αρετές, που τους κοσμούσαν, από πολλών χιλιάδων χρόνων, από την εποχή της αρχαίας Ελλάδας, τώρα μπορούσαν να επαναλάβουν και να αποδείξουν ότι μπορούσαν και πάλι να οδηγήσουν αυτό το σταυρωμένο έθνος στην ανάσταση».

Επόμενος ομιλητής ήταν ο **κ. Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος, Επίκουρος Καθηγητής της Κοινωνιολογίας του Χριστιανισμού του Α.Π.Θ.**, που ανέπτυξε το θέμα «Ευγένιος Βούλγαρης και θρησκευτική ελευθερία».

Ο κ. Καθηγητής τόνισε ότι «ο Ευγένιος Βούλγαρης εντάσσεται απολύτως στο κλίμα της Ορθόδοξης Πατερικής παράδοσης και διαλέγεται, μη αποδεχόμενος τις συντεταγμένες του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού. Αντιλαμβάνεται ότι ο πολιτικός ριζοσπαστισμός, ο Διαφωτιστικός ουμανισμός και ο αρχαιολατρικός κλασικισμός, οδηγούν σε ορθολογιστική και νομικιστική αντικατάσταση της Χριστιανικής Ανθρωπολογίας από την εγκόσμια κοινωνική ηθική. Δέχεται την Θεόνομη και όχι

αυτόνομη βάση του φυσικού Δικαίου. Απορρίπτει την Θεοκρατία και την Πολιτειοκρατία, αφού δέχεται την Βυζαντινή συναλληλία. Για το λόγο αυτό θα αντιταχθεί στο Συγκριτιστικό πνεύμα της ομογενοποίησης των θρησκευτικών "πιστεύω", δεχόμενος ταυτόχρονα την Οικουμενικότητα της Ορθοδοξίας, που δεν απορρίπτει, όμως, τις εθνικές ιδιαιτερότητες».

Η πρώτη Συνεδρία ολοκληρώθηκε με την ομιλία του **Καθηγητού Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Νικολάου Ζία**, ο οποίος ανέπτυξε το θέμα «*Κύρια γνωρίσματα της μεταβυζαντινής αγιογραφίας*».

Ο κ. Ζίας αναφερόμενος σε μέρος εκ του πλήθους των μεταβυζαντινών αγιογράφων, όπως ο Ανδρέας Ρίτζος (1492), ο Θεοφάνης ο Κρής (1550), ο Εμμανουήλ Τζάνες (1657), ο Εμμανουήλ Τζανφουρνάκης (1700), ο Θεόδωρος Πουλάκης, ο Νικόλαος Κουτούζης (1813) κ.ά., παρουσίασε τον τρόπο με τον οποίο η Εκκλησία διατήρησε στους αιώνες της τουρκοκρατίας την εθνική συνείδηση και κατήχησε το υπόδουλο γένος μέσα από την τέχνη της Αγιογραφίας.

Το Συνέδριο θα συνεχιστεί το Σάββατο 15 Νοεμβρίου στην Στοά Βιβλίου (Πεσμαζόγλου 5), στις 9 π.μ. Σημειώνεται ότι οι εργασίες του Διεθνούς Συνεδρίου καλύπτονται ζωντανά από τον Ραδιοφωνικό Σταθμό της Πειραιϊκής Εκκλησίας.

Εκ του Γραφείου Τύπου της Ιεράς Συνόδου